

DANSK ELITEIDRÆT I INTERNATIONAL SAMMENLIGNING

SPLISS: Sport Policy Factors Leading to
International Sporting Success

Rasmus K. Storm

Notat / Januar 2016

DANSK ELITEIDRÆT I INTERNATIONAL SAMMENLIGNING

Titel

Dansk eliteidræt i international sammenligning. SPLISS: Sport Policy Factors Leading to International Sporting Success.

Forfatter

Rasmus K. Storm

Øvrige bidragydere

Lau Tofft-Jørgensen

Rekvirent

Danmarks Idrætsforbund

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Udgave

1. udgave, København, januar 2016

Pris

Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.idan.dk

ISBN

978-87-93375-34-5 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut
Kanonbådsvej 4A
DK-1437 København K
T: +45 3266 1030
E: idan@idan.dk
W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning, baggrund og hovedresultater	5
Hovedresultater	5
Overordnet dansk score på de ni søjler	7
Søjle 1: Finansiering	8
Søjle 2: Organisering, struktur og forvaltning	11
Søjle 3: Breddeidræt og generel idrætsdeltagelse	13
Søjle 4: Talentidentifikation og -udvikling	14
Søjle 5: Elite- og post-karrierestøtte	15
Søjle 6: Sportslig infrastruktur og træningsfaciliteter	16
Søjle 7: Trænerekspertise og -udvikling	17
Søjle 8: Konkurrencebetingelser	18
Søjle 9: Forskning og innovation	19
Opsamling	20
Litteratur	22

Indledning, baggrund og hovedresultater

Projektet 'Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success' (SPLISS) er den første og mest gennemgribende forskningsbaserede sammenligning af effekterne af forskellige nationers elitesportssystemer. Det er samtidig en opfølgning på en pilotundersøgelse, der blev gennemført i perioden 2004-2008 (De Bosscher, Bingham, Shibli, Von Bottenburg, & De Knop, 2008).

Samlet har SPLISS til formål at undersøge årsagerne til nationers internationale sportslige succes og vurdere effektiviteten af deres respektive elitesatsninger. Undersøgelsen er gennemført på initiativ af forskere fra Holland, Storbritannien og Belgien under ledelse af Verle De Bosscher (Vrije Universiteit Brussel).

Projektet har deltagelse af forskere fra i alt 15 lande, og i november 2015 blev den endelige afrapportering af projektet offentliggjort (De Bosscher, Shibli, Westerbeek, & Van Bottenburg, 2015).

Dette notat opsummerer de komparative hovedresultater fra slutrapporten (se: De Bosscher et al., 2015)¹ og er en opdateret udgave af et tidligere notat, der præsenterede de foreløbige konklusioner af SPLISS-projektet (Storm & Tofft-Jørgensen, 2014). De foreløbige resultater undergik efterfølgende en validering i de lande, der har deltaget i projektet med mindre justeringer til følge.²

I indeværende notat er der kun foretaget opdateringer af notatet ud fra de justeringer, valideringen har givet anledning til. Der er derfor store tekstsammenfald med originalnotatet.

For en nærmere gennemgang af undersøgelsens generelle design henvises til den internationale slutrapport (De Bosscher et al., 2015) samt til afrapporteringen af de i Danmark indsamlede data, der er offentliggjort i marts 2013 af Idrættens Analyseinstitut (Storm & Tofft-Jørgensen, 2013).

Hovedresultater

Resultaterne fra den internationale komparative analyse peger overordnet på to forhold:

Det første handler om, at høj ressourcemæssig investering i elitesport medvirker til at skabe gode internationale resultater. De lande, der i SPLISS-undersøgelsen har de højeste elitebudgetter, vinder samtidig flest medaljer. Nedenstående graf i figur 1 illustrer sammenhængen mellem ressourcer og resultater (ved sommer-OL) for de lande, der har deltaget i projektet.

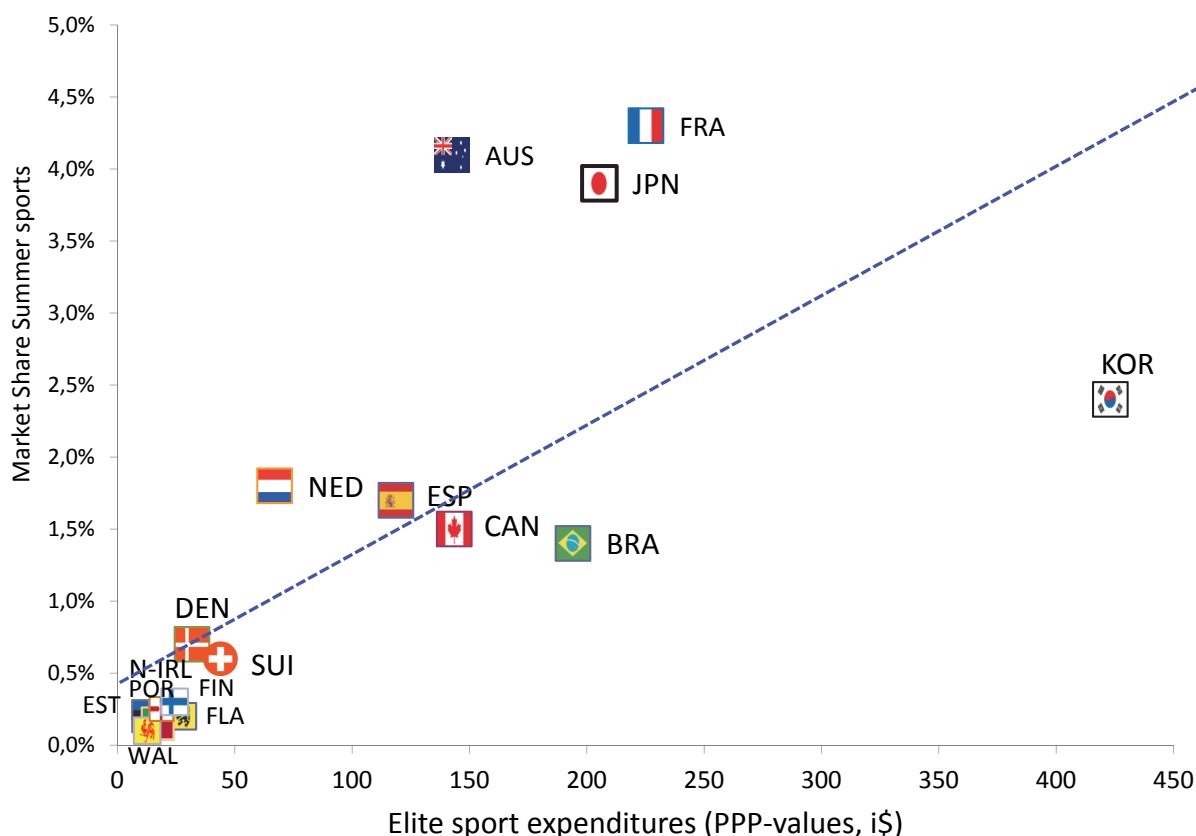
¹ Slutrapporten indeholder alle drøftelser og tolkning af materialet. Der henvises således dertil for en mere detaljeret gennemgang.

² Stor tak til Lau Tofft-Jørgensen, der har ydet et substantielt arbejde i forbindelse med udarbejdelse af den danske rapport og i forbindelse med valideringen af den komparative undersøgelse.

Det fremgår, at der er en stærk sammenhæng mellem niveauet for landenes investeringer i eliteidræt og de internationale sportslige resultater. 85 procent af forskellene i landenes sportslige resultater i perioden kan forklares med henvisning til forskellene i deres ressourcemæssige input. Sammenhængen er i overensstemmelse med tidligere forskning.

Undersøgelsen peger på, at stadig flere lande satser på elitesport med stigende elitebudgetter. Alt andet lige betyder det øget international konkurrence, samt at der skal relativt højere ressourceindsatser til for at opnå bedre resultater i fremtiden.

Figur 1: Sammenhængen mellem ressourcer og resultater for de deltagende lande³

Det andet hovedforhold går på, at de lande, der organiserer deres elitesatsninger effektivt, også har de bedste sportslige resultater.

Lande, der ligger over den blå linje i figur 1, scorer således alle højt i forhold til organisering og styring af elitesportsmiljøet, den såkaldte søjle 2 af de i alt ni søjler, som er blevet målt i vurderingen af de deltagende landes elitesportsmiljøer (mere herom nedenfor).

Danmark ligger ifølge figuren pænt på linjen og præsterer derfor i forhold til det direkte ressourceinput, som man kan forvente resultatmæssigt. Lande under linjen præsterer analogt under, hvad man kunne forvente, og lande over linjen præsterer bedre end 'forventet'.

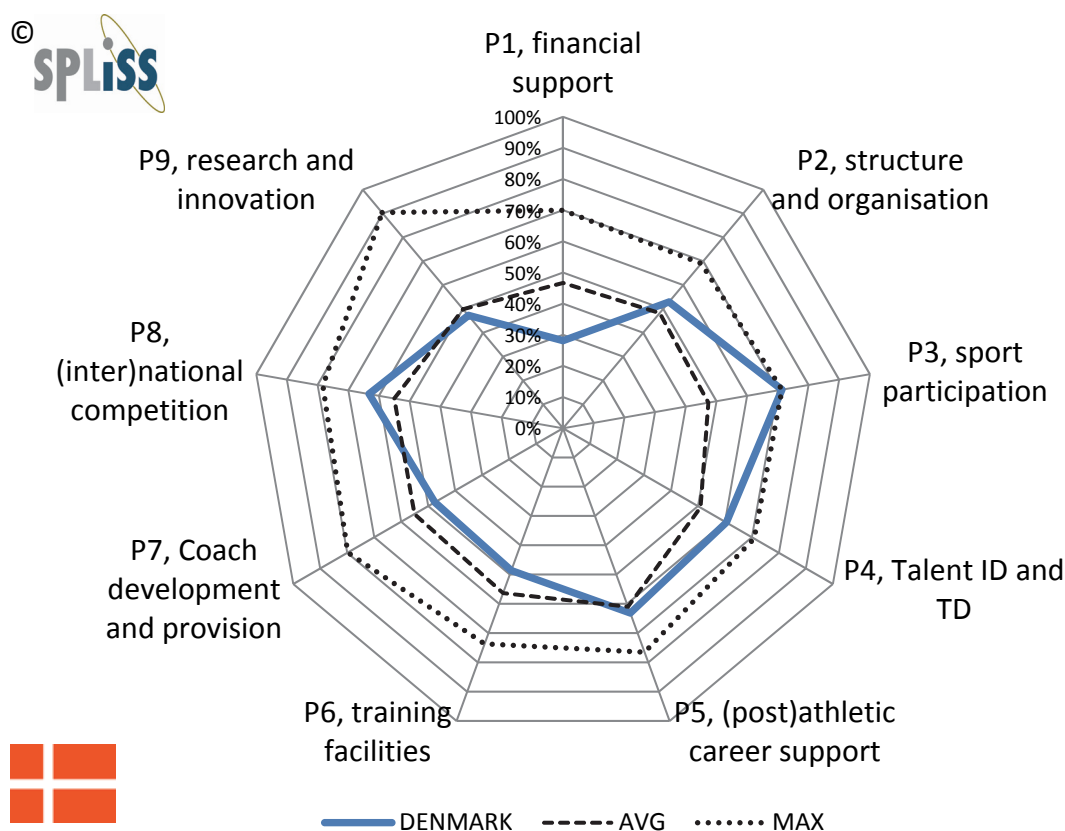
³ Figuren er gengivet med tilladelse fra De Bosscher et al. (2015, p. 358), hvortil der i øvrigt henvises.

Bredere set betyder det, at dansk eliteidræt er relativt effektiv, når det kommer til forvalte, tilrettelægge og udmønte ressourcerne til eliteidrætten.

Overordnet dansk score på de ni søjler

Danmarks score på hver af SPLISS-undersøgelsens ni 'søjler' over kritiske succesfaktorer for international sportslig succes fremgår af nedenstående 'radargraf' i figur 2. Den viser det danske elitesystem i forhold til gennemsnittet og den højeste score blandt de deltagende lande på de enkelte søjler. Procentandelen angiver scoren i forhold den totalt opnåelige på de enkelte søjler.⁴

Figur 2: Danmarks score i forhold til lande-gennemsnittet og højeste score på de ni søjler⁵

Det fremgår, at Danmark generelt ligger omkring eller over gennemsnittet for de deltagende lande med undtagelse af fire søjler: Finansiering (P1), Træningsfaciliteter (P6), Trænerudvikling og -rekruttering (P7) samt Forskning og innovation (P9).

Nedenfor gennemgås hovedresultaterne i de enkelte søjler for Danmark nøgternt og kort.

⁴ Scoresystemet er opbygget med udgangspunkt i et litteraturstudie, der har identificeret hvilke forhold, der er afgørende for et internationalt konkurrencestærkt elitemiljø. Der henvises til den internationale komparative rapport for nærmere gennemgang af den metodiske tilgang (se: De Bosscher et al., 2015).

⁵ Figuren er gengivet med tilladelse fra De Bosscher et al. (2015, p. 371), hvortil der henvises.

Søjle 1: Finansiering

Finansiering er ifølge SPLISS-studiets endelige resultater, men også ifølge tidligere forskning, afgørende for internationale elitesportsresultater. Forvaltningen af de forhåndenværende ressourcer er selvsagt også af stor betydning, men isoleret set er det absolutte input den vigtigste parameter for international sportslig succes.

De lande i SPLISS-gruppen, der har størst resultatmæssig markedsandel ved OL og verdensmesterskaberne i de (sommer)olympiske discipliner i perioden 2009-2012, Frankrig, Australien, Japan og Sydkorea, er samtidig de lande, der bruger flest penge på elitesport målt som direkte (absolut) forbrug.

Det skal nævnes, at der ligger usikkerheder i SPLISS-data, samt at det ikke er muligt inden for de ressourcemæssige rammer for projektet at afdække – eller kvantificere – alle ressourcemæssige input til elitesport i de i projektet deltagende lande.

Dels er data på nationalt niveau i mange nationer ikke tilgængelige eller gjort op, dels vil det kræve stor metodisk præcision at gennemføre en sådan måling.

Ideen med målingen af finansiering er at vurdere inputniveauet og forskellene heri landende i mellem så godt som muligt med henblik på at få en ide om, hvad finansieringen betyder for de sportslige resultater.

Kort sagt påvirker niveauet af udgifter afholdt på nationalt niveau ('nationally coordinated') af stat ('central government') og/eller midler fra tips/lotto ('lotteries') til såvel bredde- som eliteidræt i det pågældende land den samlede score i denne søjle.

Ressourcer allokeret på decentrale niveauer, f.eks. i kommuner eller via lignende regionale eller lokale offentlige myndigheder – og som i nogle lande kan være ganske omfattende – foreligger der ikke sammenlignelige data om. Det er en potentielt betydelig fejlkilde i sammenligningerne, da det ikke er klart, hvor meget decentrale tilskud og ressourceinput varierer landene imellem.

Som vist i figur 2 scorer Danmark på denne søjle lavt i forhold til gennemsnittet. Det skyldes blandt andet, at Danmark som et lille land ikke i absolutte termer har samme budgetter til rådighed til hverken elite- eller breddesport, som mange af de store øvrige SPLISS-lande har. Pænere ser det dog ud set i forhold til antallet af indbyggere, hvilket påvirker scoren positivt. Samtidig er langt hovedparten af den generelle offentlige støtte til idræt i Danmark i form af faciliteter og tilskud kommunalt finansieret.

Da det direkte (absolutte) input af ressourcer ifølge analysen er den mest afgørende faktor for sportslig succes, er der i princippet en grænse for, hvor meget de danske resultater kan forbedres uden forøget ressourceallokering på centralt eller decentralt niveau.

Der er en øvre grænse for, hvor højt et niveau Danmark reelt kan nå inden for de givne økonomiske rammer.

Det er et politisk spørgsmål, hvad det danske niveau skal være. Med den foreliggende viden og de aktuelle resultater ser det – i det omfang at målet er at vinde stadigt flere medaljer eller fastholde og udvide sin resultatmæssige markedsandel – indtil videre ud til, at Danmark har effektiviseret og anvendt støttemidlerne fornuftigt, da de danske sportslige resultater i de senere år har været gode.

Om Danmark inden for de kommende år vil ramme det øvre loft for resultatudviklingen er vanskeligt at vurdere al den stund, at omverdenens ressourceinput er dynamisk og kan variere i både opadgående og nedadgående retning. I det afsluttende perspektiverende afsnit drøftes dette spørgsmål lidt mere indgående.

Ifølge de foreløbige resultater er det ikke afgørende for ressourceallokeringen af direkte input til eliteidræt, om landene er rige eller fattige.

Det hænger ikke sammen med BNP-størrelse (rigdom), om SPLISS-landene bruger lidt eller meget på elitesport.

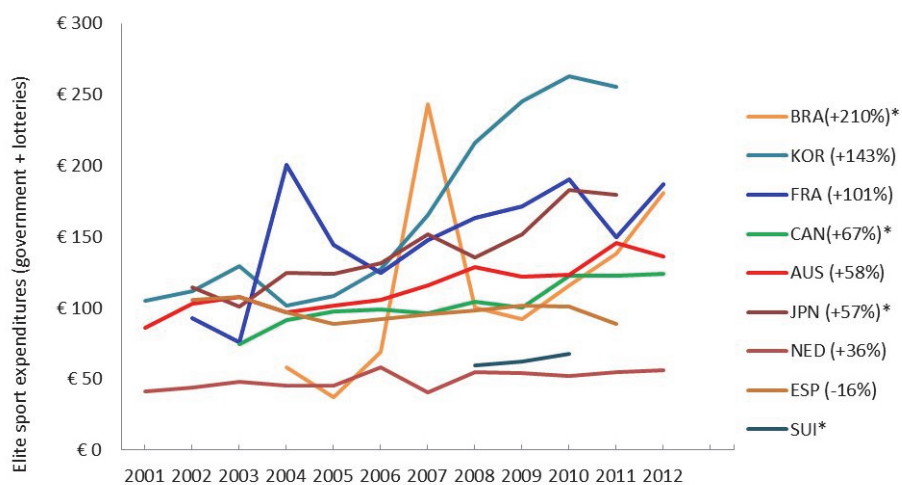
Viljen til at investere synes drevet af andre faktorer, hvor eksempelvis et værtskab for OL typisk har markant indflydelse på budgetterne.

Figur 3⁶ og figur 4⁷ viser mere specificeret udviklingen i SPLISS-landenes elitesportsbudgetter fra 2001-2012 korrigeret for inflation.

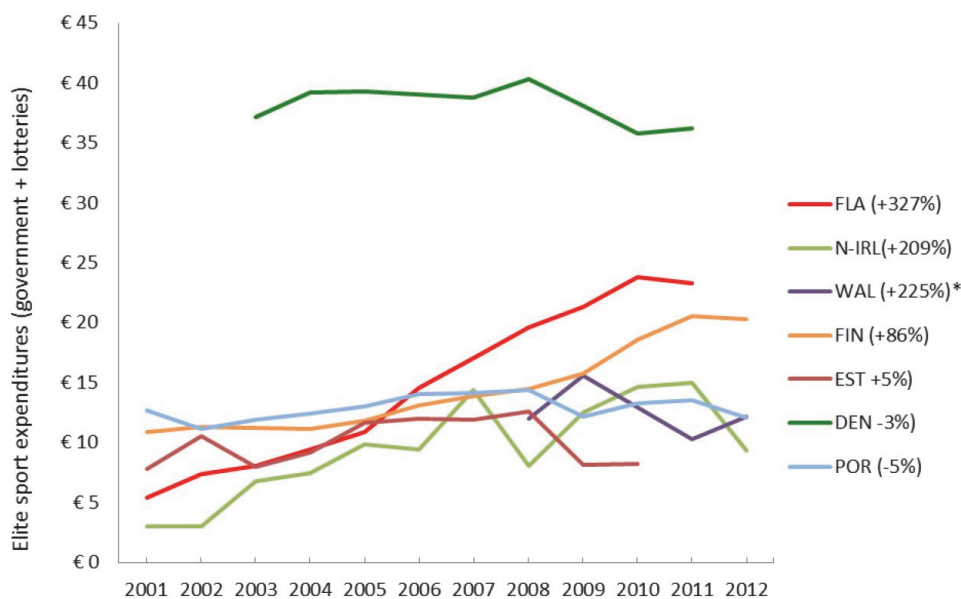
⁶ Figuren er gengivet med tilladelse fra De Bosscher et al. (2015, p. 128). Data er i 2012-priser. Den procentvise vækst/fald er regnet fra tidligste år data er tilgængeligt fra og frem til 2011. Se i øvrigt originalkilden.

⁷ Figuren er gengivet med tilladelse fra De Bosscher et al. (2015, p. 129). Data er i 2012-priser. Den procentvise vækst/fald er regnet fra tidligste år data er tilgængeligt fra og frem til 2011. Se i øvrigt originalkilden.

Figur 3: Elite sport expenditures (x million euros) from government and lotteries by top 20 medal table countries (summer/winter), 2001-2012, data actualised for inflation (2012) and the % difference between 2011 and the earliest year where data was available)

Figur 4: Elite sport expenditures (x million euros) government and lotteries by smaller countries, 2001-2012

Det fremgår, at udviklingen i Danmarks nationale budgetter – korrigeret for inflation – er stagneret og faldet en anelse (-3 pct.) i den opgjorte periode. Forskellene mellem de store nationer og de mindre nationer er relativt tydelig.

Søjle 2: Organisering, struktur og forvaltning

Hvad angår organisering, struktur og forvaltning af elitestøtten, placerer Danmark sig fint i SPLISS-gruppen. Som det fremgår af radar-grafen i figur 2, ligger Danmark over gennemsnittet.

Ifølge de endelige er denne søjle interessant i den forstand, at de lande, der scorer højest på sportslige resultater, også er de lande, som gør det godt på denne parameter.

Med et stort ressourceinput følger oftest en klar og effektiv organisering i SPLISS-nationerne. Omvendt formuleret tyder det på, at god organisering, forvaltning og styring er en forudsætning for gode sportslige resultater.

Herudover peger resultaterne på tre hovedforhold, som Danmark i stor udstrækning lever op til.

For det første viser resultaterne en sammenhæng mellem professionalisering og internationale sportslige resultater i den forstand, at en nation bedst opnår succes, hvis der er fastansat fuldtidspersonale til at arbejde med og udvikle de nationale elitesportsstrategier. Det harmonerer med ovenstående hovedkonklusioner.

For det andet er en god og klar koordinering af aktiviteter og allokering af finansiering til aktiviteterne ligeledes af høj betydning for et velfungerende system. De lande, der scorer højt på dette område, er også sportsligt succesfulde.

Det er herunder relativt tydeligt, at der skal være klarhed om rollefordelingen i tilrettelæggelsen af den overordnede eliteidrætspolitik. Det er vigtigt, at det hovedsageligt er én spiller, der lægger de overordnede linjer.

Er ansvaret delt ud på for mange decentrale spillere, er der risiko for fravær af fælles fodslag, og der kan opstå spændinger og uklarhed om, hvem der gør hvad og hvornår i elitearbejdet. Danmark skiller sig positivt ud ved at have en lovfæstet organisation, Team Danmark, der foretager denne overordnede planlægning (selvom DIF i princippet også er involveret i elitesport og er national olympisk komité).

Det skal i den forbindelse understreges, at koordinering er et nøgleord, som ikke er at forveksle med *centralisering*. Det vigtigste er, at der er klarhed om roller og ansvar, samt at der er god kommunikation mellem de involverede parter. Det er der i stor udstrækning i Danmark, men alt behøver ikke nødvendigvis at blive varetaget af én organisation, hvis bare det er klart, hvordan ansvaret er fordelt.

For det tredje peger de foreløbige resultater på, at centrale interessenter bør involveres i tilrettelæggelsen og evalueringen af elitesportspolitikker.

På dette område er der forbedringspotentialer for Danmark. Særligt den danske afrapportering (Storm & Tofft-Jørgensen, 2013) viser, at Danmark ikke er så godt med på dette område.

Det bør i forbindelse med denne søjle om forvaltningen af ressourcerne i de forskellige elitesystemer nævnes, at undersøgelsen ikke kan vise, at en prioritering af den økonomiske finansiering på færre støttede sportsgrene (forbund) er forbundet med bedre internationale sportslige resultater.

Sydkorea, Brasilien, Holland og Spanien har relativt stor spredning i støtten, men klarer sig samtidig godt sportsligt. Det samme gælder Frankrig. Australien er dog et modsat eksempel på en meget fokuseret støtte, der resulterer i mange medaljer. I bund og grund – vurderer undersøgelsen – vil medaljer følge de investeringer, man gør. Men man bør naturligvis overveje, hvor investeringerne gør den største forskel.

Søjle 3: Breddeidræt og generel idrætsdeltagelse

Her ligger Danmark (nr. 1) sammen med Schweiz (nr. 2) og Holland helt i top på de målte faktorer, blandt andet som følge af en høj idrætsdeltagelse og et relativt velfungerende idrætssystem, jævnfør radargrafen i figur 2, hvor Danmark repræsenterer den højeste målte score blandt alle landene.

Der kan dog ikke på baggrund af de præsenterede SPLISS-data aflæses nogen direkte sammenhæng på dette område og gode internationale sportslige resultater – f.eks. mellem (høj) idrætsdeltagelse og nationers præstation ved internationale mesterskaber (OL og VM).

Resultaterne viser meget marginale sammenhænge på nogle af de underfaktorer, der er brugt til at beregne den samlede score på denne søjle, men generelt er konklusionen, at der ikke er et umiddelbart direkte forhold mellem høj grad af breddeidagelse og international sportslig succes. Der er desuden svagheder i data, der gør, at det svært at lave håndfaste konklusioner.

Resultaterne kan betyde, at det ikke pr. definition er nødvendigt med en bred deltagelse for at skabe internationale resultater, og at det kan lade sig gøre at forædle en given elitemasse til absolut topniveau ud fra et relativt lavt antal breddeaktive.

På den anden side skal der skabes en vis mængde af talenter for overhovedet at udvikle elite, og undersøgelsen fastholder også, at god breddeorganisering er en forudsætning for senere elitesresultater.

Endelig peger resultaterne på, at talentudvikling og -identifikation er vigtige, når det kommer til spørgsmålet om at forbedre elitesportsresultater for små nationer.

Søjle 4: Talentidentifikation og -udvikling

Når danske atleter når et vist niveau rent sportsligt, er det vigtigt, at de opdages og bliver guidet videre mod et struktureret talentidentifikations og -udviklingsprogram. Hvor vel-fungerende dette område er i SPLISS-landene, er søgt indkredset i søjle 4.

Det gælder for søjle 3 ovenfor som denne søjle 4, at SPLISS-studiets resultater ikke viser nogen klar indflydelse på internationale sportslige resultater.

Det skyldes blandt andet, at talentidentifikationsdelen er dårligt udviklet i langt de fleste lande i SPLISS-gruppen. Det gælder også for Danmark.

Samlet ligger Danmark dog fornuftigt i den øverste del af de nationer omfattet af undersøgelsen.

Det er med afsæt i data også kendetegnende, at de mindre lande i SPLISS-gruppen klarer sig bedre på denne søjle end de store lande, der traditionelt har belavet sig på, at talenter kommer af sig selv på grund af landenes større befolkningsgrundlag.

I mindre lande peger studiets resultater på, at man har taget talentudviklingen lidt mere alvorligt pga. et mindre befolkningsgrundlag.

Søjle 5: Elite- og post-karrierestøtte

Søjle 5 i SPLISS-analysen omhandler de deltagende landes evne til at understøtte deres atleter under og efter sportskarrieren. Jævnfør figur 2 ligger Danmark over SPLISS-gruppens gennemsnit på denne søjle med et rimeligt velfungerende system.

Slutrapporten påpeger, at denne søjle ikke kan ses at have en signifikant indflydelse på internationale sportslige resultater. Årsagen er ifølge forfatterne at de deltagende nationer er ret homogene i deres tilgang på dette område. Alligevel påpeger slutrapporten, at søjlen er vigtig at have i fokus.

For landene i SPLISS-gruppen er der generelt fokus på en holistisk tilgang til atleternes karriere. Støtte til atleter efter karrierestop er dog stadig et underudviklet område, hvor også Danmark har sine udfordringer.

Resultaterne peger generelt på, at støtte til atleterne efter karrierestop er underprioriteret i alle landene omfattet af undersøgelsen. Det har ifølge forfatterne den effekt, at overvejelser om en (usikker) fremtid efter karrierestop kan indvirke direkte eller indirekte på de sportslige resultater. Hvis atleterne er nervøse for deres fremtid efter sportslig karrierestop, kan de risikere at miste fokus på sportskarrieren.

I et lille land som Danmark, hvor mængden af talenter ikke er stor, kunne dette være et område at rette opmærksomhed på. Sammenlignet med de andre lande i SPLISS-gruppen kommer problemstillingen dog ikke markant stærkere til udtryk blandt atleterne.

De danske atleter er blandt dem, hvis sportslige resultater er mindst påvirket af bekymring om tiden efter karrieren (kun overgået af Finland og Japan). Det kan meget vel skyldes det i forvejen velfungerende system, hvor der er fokus på at uddanne sig eller arbejde ved siden af sportskarrieren for at forberede sig til tiden efter sportskarrieren. Er det en rigtig konklusion, er det et skulderklap til den danske model.

Generelt anbefaler slutrapporten at have et holistisk perspektiv på udviklingen af eliteatleter – fra talent til karrierestop og derefter. Det anbefales at udvikle fokuspunkter for atleternes udvikling, så overgange mellem forskellige faser, f.eks. fra junior til senior eller overgangen til civil karriere kan håndteres aktivt. Det vil ifølge rapporten mindske atleternes sårbarhed i de overgange og få dem til at præstere bedre og/eller blive ved længere.

To yderligere vigtige konklusioner kommer ud af denne søjle ifølge forfatterne. Først og fremmest tyder resultaterne på, at det under atleternes karriere er vigtigt at understøtte dem, så de har den fornødne tid til at træne. Desuden er det vigtigt at sikre atleterne økonomisk, så de ikke behøver at bruge tid på at tjene penge for at dække deres sportslige udgifter.

Søjle 6: Sportslig infrastruktur og træningsfaciliteter

Denne søjle søger at måle kvaliteten af dels den sportslige infrastruktur og dels træningsfaciliteterne, som de analyserede landes atleter gør brug af.

Slutrapporten resultater peger på en signifikant relation af denne søjle i forhold til sportslig succes.

Danmark scorer under gennemsnittet på denne søjle og synes dermed at være dårligere stillet i forhold til de fleste andre SPLISS-lande, hvad angår faciliteter. Spanien, Japan, Australien og Holland ligger her i top.

Overordnet viser resultaterne, at der ikke er en klar anbefaling i forhold til spørgsmålet om centralisering versus decentralisering af træningsfaciliteterne, hvad angår sportslig infrastruktur. Det kan tilrettelægges meningsfuldt afhængigt af de enkelte landes forhold. Denne pointe om, at der ikke er en entydig formel, er gennemgående i hele studiet og i forhold til alle søjler.

Mindre lande kan godt centralisere, fordi de geografiske afstande er små, men decentrale løsninger kan også fungere udmærket.

Det synes vigtigst, at atleterne kan træne, når de har brug for det, herunder at de har primær adgang til de faciliteter, de skal bruge. At atleterne kan møde specialiseret service og har alt under ét tag er dog også vigtigt og udtrykker en optimal situation.

Flere lande i SPLISS-gruppen har dog fundet mindre dyre løsninger med decentrale netværk af faciliteter.

Søjle 7: Trænerekspertise og -udvikling

I den danske afrapportering af SPLISS-data (Storm & Tofft-Jørgensen, 2013) var søjle 7 om trænerspørgsmålet ét af de områder, der påkaldte sig opmærksomhed i den forstand, at trænerrekruttering og trænerudvikling ikke syntes at være på et tilfredsstillende niveau i Danmark.

På tredjepladsen over de vigtigste forhold at forbedre i forhold til international succes var trænerrekruttering og -udvikling af såvel eliteatleter og trænerne. Sportscheferne mente desuden ikke, at trænerne niveau eller forhold er tilstrækkeligt gode.

Mere generelt træder trænerspørgsmålet på tværs af de tre danske surveys i SPLISS-undersøgelsen mest frem som relevant at kigge på, når resultaterne opgøres.

Alle respondentgrupper peger således på, at forholdene for trænerne enten ikke er gode nok, at deres ekspertise ikke er helt på internationalt niveau, eller at antallet af trænere ikke er stort nok.

I forhold til gennemsnittet ligger Danmark på denne søjle i overensstemmelse hermed og halter en smule efter.

Generelt er trænergerningen som karriereform usikker. Få bliver permanent trænere på topniveau, det er vanskeligt at satse på trænergerningen som hovederhverv, og trænere kan fra dag til dag miste deres job.

Trænerne i den danske del af SPLISS-undersøgelse peger netop på, at karrierevejene er usikre, og at der ikke er voldsomt stor prestige forbundet med at være træner.

Det er således et område, hvor der er forbedringspotentiale. Selvom man på allerhøjeste niveau kan ansætte udenlandske trænere, er det altid relevant at have et højt niveau blandt de danske trænere, der trods alt udgør grundstammen i trænerstaben i de fleste idrætsgrene.

Søjle 8: Konkurrencebetingelser

Søjle 8 vedrører konkurrencebetingelser og handler dels om, hvilket niveau de nationale konkurrencer har, dels om hvorvidt atleterne har mulighed for at deltage i internationale konkurrencer i nødvendigt omfang.

At blive en fuldkommen eliteatlet handler ikke kun om optimale træningsbetingelser, men indbefatter også ifølge SPLISS-studiet, at man øver sig i at præstere i konkurrence 'når det gælder'. Det kan i sagens natur kun ske i egentlige konkurrencesituationer – nationalt eller internationalt.

Ud over at fokusere på spørgsmålet om konkurrencebetingelser afdækker studiet også de deltagende landes strategier i forhold til at tiltrække og afvikle internationale sportsevents, da hjemmebaneeffekt forbedrer medaljchancerne.

Internationale events afholdt på dansk jord medfører typisk en hjemmebanefordel og påvirker den internationale sportslige succes positivt.

Den samlede score for Danmark på denne søjle er over gennemsnittet. Faktisk placerer Danmark sig som nr. fire, kun overgået af Japan, Spanien og Finland. Det tyder på, at det danske elitemiljø både sikrer et fornuftigt niveau i forhold til de nationale konkurrencer og sikrer, at de danske atleter i rimelig udstrækning kan deltage i de nødvendige internationale konkurrencer.

Også Danmarks eksplicite eventstrategi, der har skaffet en del store internationale elite-events til landet, trækker op i score-regnskabet, om end de endelige resultater af SPLISS-studiet peger på, at selve det forhold, at et land planlægger, tiltrækker og afvikler internationale events, ikke nødvendigvis skaber en direkte afsmitning på internationale sportslige resultater for nationens atleter.

Ifølge den endelige rapport skyldes det, at baggrunden for at tiltrække og hoste internationale mesterskaber ikke nødvendigvis er rent sportslige og sagtens kan omfatte events, der ikke er direkte sportsligt relevante for landets atleter. Nationale strategier for at tiltrække store internationale sportsevents tilrettelægges således ofte ud fra brandingmæssige eller økonomiske hensyn og ikke nødvendigvis sportslige. Derfor smitter en eventstrategi ikke altid af på en nations konkurrenceevne.

Søjle 9: Forskning og innovation

Forskning og innovation møntet på præstationsfremme har ifølge slutrapporten en klar indflydelse på international sportslig succes. De nationer, der klarer sig bedst sportsligt i undersøgelsen, er også de lande, der yder den bedste indsats i relation til forskning og innovation. Det gælder både mængden af ressourcer, der bruges, og den måde, hvorpå forskningsresultater spredes og kommunikeres til de relevante interessenter.

Den danske score på denne søjle ligger under gennemsnittet af de af undersøgelsen omfattede nationer. Det skal dog bemærkes, at der ikke foreligger danske data for omfanget af forskning på eliteområdet. Der foreligger ikke et overblik over, hvilke specifikt eliteidrætsrelaterede forskningsprojekter, der var i gang på tidspunktet for dataindsamlingen på landets forskningsinstitutioner.

Det er også svært tilstrækkeligt præcist at definere, hvad der meningsfuldt kan defineres som midler til eliteidrætsrelateret forskning. Dette er en potentiel fejlkilde i materialet.

Det er dog ifølge slutrapporten klart, at investering i forskning og innovation er en klar konkurrenceparameter. Især i forhold til de allerbedste top-atleter kan ny viden gøre en afgørende forskel, anfører slutrapporten.

Opsamling

SPLISS 2.0-studiet, som dette notat sammenfatter resultaterne fra, viser overordnet et dansk elitesportssystem i god form. Der er plads til forbedringer under nogle af søjlerne, men i det hele taget forekommer den danske indsats veltilrettelagt.

Under de givne ressourcer opnår Danmark et fornuftigt antal medaljer, og kigger man på andre og nyere undersøgelser af de danske præstationer, synes den danske konkurrenceevne i international elitesport at være i bedring (Nielsen & Storm, 2014).

På baggrund af undersøgelsen og den øvrige generelle viden, der over de senere år er opbygget om det danske elitesportssystem, er spørgsmålet, hvor langt man kan og vil gå i satsningen på større succes.

For det første er det vanskeligt at svare på, hvor langt man kan nå, al den stund at det danske konkurrenceniveau i stor udstrækning gives af andre landes vilje til at tilføre deres respektive elitesportssystemer ressourcer (De Bosscher et al., 2008). Aktørerne på elitesportsområdet i Danmark kan ganske vist effektivisere til et vist niveau, men reelt er det i sidste ende ressourceniveauet, der gør forskellen mellem vindere og tabere i international eliteidræt.

Det leder automatisk over til spørgsmålet om mængden af ressourcer, der skal bindes op i elitesport, og som har en klar politisk side.

Det er næppe realistisk, at der inden for en overskuelig fremtid bliver afsat flere midler end de nuværende til dansk eliteidræt på statsligt niveau. Det kan naturligvis ikke afvises, men den såkaldte politiske stemmeaftale, der med virkning fra 2015 fastsatte fordelingsnøglen for de danske modtagere af udlodningsmidler fra Danske Spil A/S, udtrykker det forhåndenværende kompromis om mængden af ressourcer, der skal tilføres det danske elitesportssystem.

På kommunalt niveau har elitekommunesamarbejdet samtidig – i hvert fald indirekte – allokeret ressourcer til elitearbejdet i Danmark siden eliteloven blev revideret i 2004. Og senest har også Danmarks Idrætsforbund meldt sig som bidragsyder til støtte af bredden i eliten, der ikke umiddelbart falder inden for Team Danmarks støttekoncept.

Med andre ord sker der allerede meget på mange niveauer for at understøtte dansk eliteidræt med offentlige midler. Med mindre der kan vindes tilslutning til, at endnu flere midler skal allokeres til eliten fra idrættens egne samlede midler, når det danske system med andre ord en grænse for styrkeniveauet før eller siden.

Ønsker man at fastholde eller styrke det aktuelle niveau er det derfor vigtigt, at det danske system begynder at overveje, hvordan midler fra private aktører i større udstrækning kan spille en rolle i fremtidens elitesatsninger.

Storm og Nielsen (2015) har f.eks. peget på, at balancen mellem offentlige og private midler i dansk eliteidræt er meget skæv:

”I forarbejderne til oprettelsen af Team Danmark i 1984 blev der lagt op til, at den nye konstruktion skulle forbedre sponsorarbejdet og sikre en stor del af de samlede indtægter fra private kilder. Skal man pege på et område, hvor ideerne med den nye eliteidrætsorganisation ikke er blevet indfriet fuldt ud, er det her.”

(Storm & Nielsen, 2015, p. 13)

Ud over at optimere de i SPLISS-undersøgelsen påpegede områder af det danske elitesportssystem, er dette område endnu et felt, hvor man kan fokusere skarpere. Hvis det kan lykkes, så vil dansk elitesport have gode forudsætninger for at stå distancen i fremtiden.

Litteratur

- De Bosscher, V., Bingham, J., Shibli, S., Von Bottenburg, M., & De Knop, P. (2008). *The Global Sporting Arms Race: An International Comparative Study on Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success*. Oxford: Meyer & Meyer Verlag.
- De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Van Bottenburg, M. (2015). *Successful Elite Sport Policies: An international comparison of the Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Maidenhead: Meyer and Meyer Sports.
- Nielsen, K., & Storm, R. K. (2014). En ny dansk guldalder? Danmarks resultater i den skærpede konkurrence om medaljer". In S. Willeberg & K. Schäfer (Eds.), *1984 - Team Danmark - 2014: Jubilæumsskrift i anledning af Team Danmarks 30 år* (pp. 64-83). Brøndby: Team Danmark.
- Storm, R. K., & Nielsen, K. (2015). *Danske elitesresultater 2014: Danmark fastholder historisk høj konkurrenceevne i international elitesport*. Copenhagen. Retrieved from http://www.idan.dk/media/3505439/Danmark-fastholder-historisk-hoej-konkurrenceevne-i-international-elitesport_2015.pdf
- Storm, R. K., & Tofft-Jørgensen, L. (2013). *Elitesportsmiljøet i Danmark 2012: Analyse af det danske eliteidrætsmiljø baseret på undersøgelsen "Sport Policy Factors Leading to International Sporting Success" (SPLISS)*. Copenhagen: Danish Institute for Sports Studies. Retrieved from <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/elitesportsmiljoet-i-danmark-2012/03dbf366-8aed-41ab-adbf-a1b3008c4342>
- Storm, R. K., & Tofft-Jørgensen, L. (2014). *Sport Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS). Dansk eliteidræt i international sammenligning - foreløbige resultater*. Copenhagen: Danish Institute for Sports Studies. Retrieved from [http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/sport-policy-factors-leading-to-international-sporting-success-\(spliss\)/fb542b25-7673-4498-9b74-a30800a37016](http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/sport-policy-factors-leading-to-international-sporting-success-(spliss)/fb542b25-7673-4498-9b74-a30800a37016)